

پیشه کی

ناسر حیسامی یه کیتک له شاعیره ناسک خه یاله کانی سه رده مه. حیسامی هه ر شیعیر نانوسیی و خاوه نی چه ندان په خشانى زه نگی، وه رگی پرائی ره نگی و شیعری شاعیرانی فارس زمان له وان شاملوو، که سرائی، سایه، نیما، حافظ، نه بووسه عیدی نه بوخه ییر و... تاد.

حیسامی، کوری شاعیری به ناوبانگ و پایه به رز ماموستا خالید حیسامی یه، وادیاره سروشت هه ست و خه یالی شاعیرانه ی له باب بو کور به دیاری بر دوه، دیار بیهک که ره نگی زور که س ئاواته خوازی بی، ئاخ له جیهانیکى وه ها پر له دهرده سه ریدا مه گه ر شیعیر بتوانی باری خه ممان که م بکاته وه. نه گه ر باوک هه ر له سه ره تا وه خوی له به ره ی ناسیونالیزمی کوردیدا دیته وه، نه وه بو کور چه ندان سال ته زمون پیتوست بوو تا پرسى کورد به بارستایی گرینگی خودی پرسه که بیته وه ناو ژبانی سیاسی شاعیر، به لام به قه ولی خودی شاعیر روانگی جیاوازی سیاسی قهت وای نه کرد تا باب بیروباوه ری خوی به سه ر کوردا داسه پیتنی. (۱) دیاره جیاوازی له جیهانی شیعری باب و کوریشدا ده بینری، به لام نه و نووسینه باسی کوره نه ک باوک، بویه ته نیسا به وه نده ئامازه یه نه و باسه ده پرمه وه.

نه گه ر له من بیرسن کامه په خشان و شیعری (ناسر حیسامی) ت زور بی جوانه، ده لیم: "سه فه ر"، "ئاوینه ی ناو"، "باران" که له سه ر مالپه ری شاعیر، شارستان، هه ن (۲)، "ئه م ده شته تاقه تی به سه ر چوو، له سه بر و بی ده نگی تو ئه ی شاخ" که له سه ر فه یسبووکی شاعیر هه به (۳)، په خشانیک که له رادیوی زایلته دا باسی ژبانی خوی ده کات و ئاو پیک له ده ورانی مندالی و

دووانه ی ره نج و شادی

«خویندنه وه ی شیعریکی ناسر حیسامی»

شهلا ده باغی
(سوئد)

ناسر حیسامی

میرمندالی خۆی دهاتهوه. (٤) ئەم شیعردی کهوا ئیستا
بابه تی سهره کی ئەم نووسینهیه.
ههوه ل شیعره که:

سه مایهک له گیانم گهراوه
له رهنگی رووناکی باریکه ناویک که
له جاری وشکه پووش به خاکی تینوودا دهگه پێ.
سه مایهک له گیانم گهراوه
له چه شنی فرینی که ویک که
له دوو بالی یه کیانی شکاره
له چه شنی خه نووچکه ی مندالیک
که دهنگیک پیتی گوتیب
سایه یهک له په نا بیتشکه که ت نه ماوه.
لاره لار، وهک رهوتی شه که تی شیعریکم که
بوغزی دوا ماچی له گه روو گیراوه
تۆ وهره و دهستیکم بدهیه
لهنگه ریک،

ههر هینده ی به پیتوه خۆ بگرم
که خهراپ گرتومی،
سه رخۆشی ئەو باده ی که

نیوه ی زیاتری له دهستی لهرزۆکم رڤاوه!

هه لبراردنی ئەو شیعره بۆ شیکردنه وه، زۆر خۆپسک
دوا به دوا ی خۆیندنه وه ی شیعره که بوو. من پیشتر زۆریه ی
شیعره کانی شاعیرم خۆیندبوونه وه، به لām کاتیک ئەم
شیعره یانم خۆیندنه وه، ههستم کرد شتیکی تیدایه که بۆ
خودی خۆم جینگای پرسیاره:

"که خهراپ گرتومی،

سه رخۆشی ئەو باده ی که

نیوه ی زیاتری له دهستی لهرزۆکم رڤاوه"

ئەو "باده یه که نیوه ی زیاتری رڤاوه" ناماژه به چ
دهکات و سه رخۆشی ئەو باده یه که شاعیری گرتوه له
کوێرا دی؟

ئەگه ر ژیان بۆ هه ر تاکیکی سه ر ئەم گوێه بریتی بێ له
رهنج و شادی، فرمی سک و پیکه نین، تاریکی و
رووناکی، ئەوه بۆ تاکی کورد رهنج و شادییه کان یه که جار
په رهنگترن، جا خۆ بپیتو شاعیر بی، ئەوه ده بی باری
هه موو ئەو رهنج و شادییانه ساله های سال به کۆل
هه لگری تا له کوێ رۆژی له رۆژان له رینگای وشه و
شیعره وه وهک ژنیکی دوو گیان باره که ت له سه ر زوی

دابینی.

رۆژیکیان له (ناسر حیسامی) م پرسی ئایا ئەو
شیعره ت هیچ هاندهری سیاسی هه بووه؟ وه لāmی شاعیر
ئەوه بوو:

"شیعره که ئیستا به تهواوی له بیرم نییه زاده ی چ
ههستیکه، زیاتر تاسه و دلخوریه یه که که هه میسه
له گه لسه. ئەوه نده ده زانم هیچ بزۆینه ریتیکی سیاسی
نه بووه، له جییه ک باسی دلخوریه ی مندالیک دهکات که
دهنگیک پیتی گوتیبی سایه یهک له په نا بیتشکه که ت
نه ماوه. ئەوه یان، وا ههست ده که م منداله که خۆم. به
مندالی هه میسه گه وره ترین ترسم ئەوه بوو له دایکم
دابیریم، یان لیم دوور بکه ویتسه وه. جاریک له مالی
خزمیکی خۆمان له بۆکان ده مخوتیند. دایکم له
شێخالییه وه هات سه ری لیدام که رۆیشه وه هه تا
دهره وه ی شار، هه تا سه ر پرده که ی میراوا به دووی
تراکتوره که دا هه لاتم و گریام."

شیکردنه وه ی وشه کللییه کان

سه ما، فرین، خه نووچکه، سایه، باده، دهستی
لهرزۆک.

"سه ماع": یهک له و چه مکهانه یه که له مه که ته بی
عیرفاندا بایه ختیکی تایبه تی هه یه، عارف هه ول ده دا له

ریتگی گویگرتن و ئاواز و جوولتهی جهسته‌یی به‌رهو "ملکوتی اعلا" بروا. عارف به "هو، هو" گوتن و سه‌ما ده‌چیتته "خه‌لسه". راستیییه‌که‌ی ئه‌و جوولته‌یه ریتمیته کاتیک به ئامانج ده‌گات که "ئه‌شق" تیکه‌لاوی هه‌موو گیانی سۆفی بئ. ئه‌شق به "مراد" هه‌وینی سه‌ره‌کی (سماع)ه.

له جیهانی رۆژئاوا، سه‌ما چ وه‌ک هونه‌ر و چ وه‌ک وه‌رزش، رۆلئیکی تاییه‌تی له ژبانی کۆمه‌لایه‌تیدا هه‌یه. له ریتگی سه‌ما، بالیت و ئۆپیرا، سه‌دان به‌سه‌ره‌ات هاتونه‌ته سه‌ر شانۆ، سه‌ماده‌رمان و وه‌رزشی جهسته‌یی ئیستا، یه‌ک له ریتگانی چاره‌سه‌ری زۆر نه‌خۆشییه.

جهسته به جوولته و له سه‌مادا ره‌ها ده‌بئ، ئه‌و ره‌هاییه ئینسان به ئاسۆی نازادی و سووکبالی ده‌گه‌یه‌نت. ره‌نگه سه‌ما وه‌ک هونه‌ر له هه‌موو هونه‌ره‌کانی دیکه به ئینسان نزیکتر بئ، چونکه ئینسان رۆژانه به‌رده‌وام ده‌جوولیتته‌وه، له کاتیکدا ره‌نگه بتوانین چهند رۆژ قسه نه‌که‌ین، یان گۆرانی و شیعیر نه‌لئین، به‌لام جهسته ده‌بئ بجوولیتته‌وه، خۆ هه‌ر نه‌بئ دڵ ده‌بئ لئ بد.

فرین: ئه‌گه‌ر ره‌وتی له دایکبوونی شیعیر وه‌ک جوړتیک فرین له راسل/واقع به‌رهو دنیای خه‌یال بناسین، ئه‌گه‌ر باوه‌رمان وابئ که نووسینی هه‌ر شیعیرتیک، جوړتیک له ئازادبوونی وه‌ی شاعیره، ئه‌وه چه‌مکی "فرین" پر به پیستی سات و ئانی له‌دایکبوونی شیعیره. ئه‌گه‌ر بۆ فرینی بالنده‌ دووبال و هه‌وا پیوست بئ، ئه‌وه بۆ نووسینی شیعیر، جگه له خه‌یال و زمان، دۆخ/شوین و ساتی له دایکبوونی شیعیریش گرینگه. ساتی له دایکبوونی شیعیر ره‌نگه زۆر درتێخایه‌ن بئ، ئه‌ویش به‌و مانایه‌ی که شاعیر هه‌ست و وینه‌ی شیعیری بۆ ماوه‌یه‌کی زۆر له می‌شکیدا هه‌لبگرئ تا رۆژتیک له ریتگی ریتکه‌وتن، یان دژایه‌تی وینه‌کان و وشه‌کان شیعیرتیک بخولقینئ.

خه‌ونووچکه و سایه: مندال کاتیک زۆر بچووکه به تاییه‌تی له سالانی هه‌وه‌لی ژبانی، له‌گه‌ل ناسینی ئینسانه‌کان و که‌شی ده‌وربه‌ری زیاتری پتخۆشه‌ تازه‌کان بناسئ و له ره‌وتی ئاشنایی خۆیدا زۆر جار کاتیک خه‌وی دئ، ده‌یه‌وی به‌سه‌ر خه‌وه‌که‌یدا زال بئ و له نیتوان خه‌و و بیداریدا خه‌ونووچکه ده‌یباته‌وه. خه‌و ره‌نگه جوړتیک له ترسیش له مندالدا دروست بکات، نه‌کا

نزیکترین که‌سه‌کانی به تاییه‌ت دایکی لئ ون بئ. دایک بۆ مندال هه‌میشه وه‌ک سایه و سیبه‌ریتکه که مندال له ژیریدا ده‌حه‌سیتته‌وه و هه‌ست به هیمانیه‌تی ده‌کات.

به‌لام هه‌ر مندال خه‌ونووچکه نایب‌اته‌وه، به‌لکو ئینسانی گه‌وره‌ش له کاتی کاری زۆر و ماندوویدا که نابئ بخه‌وی، خه‌ونووچکه دایده‌گرئ. ره‌نگه که‌سێک نیوه‌شه‌و ماندوو به‌قه‌دی چیدا هه‌لکشئ و خه‌ونووچکه بیباته‌وه، یا دایکیک که منداله‌که‌ی نه‌خۆشه و ناویرئ بخه‌وی.

باده: له ئه‌ده‌بیاتی ناوچه‌یه‌کی به‌رین له هیند تا شام و میسر بگره له ئه‌ده‌بی هه‌موو جیهاندا باده/ شه‌راب، چ له شیعیری کلاسیک و غیرفانیدا و چ له شیعیری نویدا رۆلئیکی به‌رچاوی هه‌بووه و هه‌یه. له زمانی کوردی و فارسیدا چه‌مکی باده و شه‌راب له شیعیری زۆربه‌ی شاعیرانی کورد و فارس وه‌ک مه‌ولانا، حافظ، خه‌یام، مه‌حوی، نالی، هیمن، هیدی و... تاد که‌لکی لئوه‌رگیراوه. هیندیک جار شه‌راب به‌ شیه‌وی مه‌جازی و هیندیک جار شه‌رابی راستی مه‌به‌سته و زۆر جاریش پتوه‌ندی نیتوان شه‌راب و شیعیر، شه‌راب و ژبان راسته‌وخۆ بووه. له لای شاعیرتیک وه‌ک خه‌یام، شه‌راب و مه‌ی هینده‌ گرینگه ده‌یه‌وی که مرد به مه‌ی بشوردی و ته‌لقین بدرئ:

**چون درگذرم به باده شوید مرا
تلقین ز شراب ناب گوید مرا
خواهید به روز حشر یابید مرا
از خاک در میکده جوید مرا**

له شیعیره‌که‌ی (ناسر حیسامی) دا چ روو ده‌دا؟

شاعیر له‌و شیعیره‌دا به‌وه ده‌ست پتده‌کات که سه‌مایه‌ک له گیانیدا گه‌راوه. چ سه‌مایه‌ک و جیاوازی له‌گه‌ل سه‌مای عارفه‌کان چیه‌؟

سه‌مایه‌ک له چه‌شنی باریکه ئاوێک که جاری وشکه‌پووش چاوه‌روانیستی تا تینویه‌تی بشکیتنی، زه‌وییه‌کی تینوو بریاره به ئاوێکی هه‌رچه‌ند که‌م و باریک تیرئاو بکرئ. سه‌مایه‌ک وه‌ک فرینی که‌ویک بۆ نازادی و ره‌هایی له چوارچێوه‌کان، به‌لام بالئیکی شکاوه، راستیییه‌که‌ی دۆخه‌که مه‌ودای نادات و به هه‌ر هه‌ولتیک بۆ فرین ده‌که‌ویتته‌وه سه‌ر زه‌وی. سه‌مایه‌ک له چه‌شنی

خه و نووچکه‌ی مندالیک که دایکی له لایه و ترس و دل‌پراوکی گیانی داگرتوو.

هه ر ئینسانیتکی سهه ئهه گۆی زه‌وییه له رهوتی ژییانی خویدا ره‌نج ده‌کیشی و تامی شادی ده‌چیتژی. هیتدیگ زیاتر، هیتدیگ که متر، به‌لام نه‌زمونکردنی ژیان له لای تاکی کورد به هۆی بارودۆخی سیاسی و کۆمه‌لایه‌تی گه‌لیک جار گرانهه.

لیره‌دا شاعیر له ریگای چه‌ندان وینه، رهوتیک له ژییانی خوئی وینا ده‌کات که ره‌نگه زۆر ئینسانی کورد نه‌زمونی کردی، نه‌گه‌رچی به‌گۆیه‌ی وته‌کانی خودی شاعیر نه‌و شیعره هانده‌ری سیاسی نه‌بووه، به‌لام چون ده‌کری سه‌دان به‌سه‌رهاتی تالی خودی شاعیر، نه‌ته‌وه و هاوړتیکانی کاریگه‌رییان له سه‌ه شاعیر نه‌بووی تا رۆژتیک له شوینکی وه‌ک سوید، له سالی ۲۰۱۲، سه‌مایه‌ک له گیانی شاعیر بگه‌رئ و شیعریک بخولقیین، نه‌ویش نه‌ک سه‌مایه‌کی عارفانه، بگه سه‌مایه‌ک هه‌لگری هه‌موو ره‌نج و شادییه‌کانی ژیان، تاک و نه‌ته‌وه. وه‌ها سه‌مایه‌ک به هۆی تازاری درێخایه‌ن له فیرینی که‌ویک ده‌چی که بالیککی شکاوه.

نه‌گه‌ر سوئی و عارف به سه‌ما به‌رهو "اعلا" ده‌رۆن، نه‌وه نه‌وینی ولات، خه‌می له‌ده‌ستدانی سه‌دان هاوړی و سووتانی شاخ و گوندی نیشتمان وا له "رهوتی شه‌که‌تی شیعیر" ه‌که ده‌که‌ن که وه‌ک که‌وی بالیککاوه به لاره‌لار بره‌وا، یان وه‌ک مندالیک که دایکی نادۆزیته‌وه و ده‌نگیک خه‌به‌ری ده‌داتی که دایکی نه‌ماوه و ترس و دل‌خورپه‌یه‌ک ده‌خاته گیانی. وه‌ک سه‌مایه‌کی بی‌قه‌رار. سه‌مای شاعیری کورد نه‌ک به‌رهو "اعلا" که به‌رهو تازاره‌کانی نیشتمان شو‌ر ده‌بیته‌وه. تازاری نه‌و وشکه‌جاره‌ی چاوه‌ریی باریکه‌ ئاویکه، ئاواتی نه‌و که‌وه‌ی که ده‌خوای تازاد بفری، به‌لام ناتوانی، ترسی نه‌و منداله‌ی هۆگری دایکیتی و نایه‌وی لیتی دوورکه‌ویتته‌وه و ئاسووده‌یی بشپۆی.

به‌لام ره‌نج و نه‌هامه‌تی ژیان که شاعیری وه لاره‌لار خستوه، قسه‌ی ئاخیر ناکه‌ن. سه‌ره‌رای هه‌موو ده‌رد و تازاره‌کان که شاعیر له ته‌مه‌نی خویدا دیویه‌تی، ونبوونی باوک به‌ماوه‌ی چه‌ندان سال له ته‌مه‌نی مندالیدا، شه‌هید بوونی زۆر ره‌فییق، له‌ناوچوونی گوردانیک (فه‌وجیک) له هاوړتیانی به شیمیایی له ده‌ورانی

پیشمه‌رگایه‌تیدا، دووری له نیشتمان و زید... تاد، باده‌ی ژیان هیتنده به‌هوکمه که دیسانه‌که به‌سه‌ر ژان و هسه‌ره‌ته‌کاندا زال ده‌بی.

شاعیر وای بو ده‌چی که نیوه‌ی زیاتری ته‌مه‌نی تیپه‌ر بووه و دل‌خورپه، نیگه‌رانی و به‌سه‌ره‌ته‌کان ده‌ستیان له‌رزۆک کردوه، به‌لام دیسانه‌که باده‌ی ویستی ژیان له ره‌نجه‌کان به هیتزته و خه‌راپ شاعیری گرتوو. سه‌ره‌رای که‌می شادی له ژییانی تاک و کۆی کورددا، دیسان نه‌و باده‌یه له وه‌ها چۆنایه‌تییه‌ک سه‌ره‌ریزه که شاعیری بی مه‌ست ده‌بی. رهوتی ژیان و سه‌مای ژیان له‌گه‌ل رهوتی شیعیر و سه‌مای ناو شیعیر ده‌ست ده‌ده‌نه ده‌ستی به‌کتر و شاعیر له سه‌مای که‌ویکی بالیککاوه را ده‌گاته نه‌و نوخته‌یه که بلتی:

"که خه‌راپ گرتومی،

سه‌رخۆشی نه‌و باده‌ی که

نیوه‌ی زیاتری له ده‌ستی له‌رزۆکم بره‌وه"

لیره‌دا بو شاعیر ژیان باده‌یه‌که هه‌لگری ده‌رد و شادی، باده‌ی ژیان سه‌ره‌رای دژایه‌تی و پارادۆکس، سه‌ره‌رای هه‌موو نه‌هامه‌تییه‌کان، ئینسان/ شاعیر مه‌ست ده‌کات و سه‌ما وه‌گیانی ده‌خات تا بو داهیتان و بو به‌رده‌وامی له ژیان هه‌نگاو بنی.

۱- له کۆری یادی کۆچی دوایی مامۆستا هیدی له ستۆکهۆلم نه‌و باسه له لایه‌ن ناسر هیسامی کۆری شاعیر خرتندرایه‌وه.

2- <http://sharistan.org/poem.php?id=1>

3- <https://www.facebook.com/naser.hessami?fref=ts>

4- <http://sverigesradio.se/i/artikel.aspxprogramid=2200&artike..>